

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kn.
félévre 6 „
negyedévre . . . 3 „
Egy szám ára: 24 flr.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.
Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 flr.
többször közölve 10 flr.
Bélyegdíj: külön 60 flr.

Tartalom: Új viszonyok, új feladatok. (Bierbrunner Gusztáv.) — A püspöki kar sophismái. IV. (Gaál Mihály.) — Belföld. — Vegyesek. — Pályázatok — Hirdetés.

Új viszonyok, új feladatok.

Tagadni nem lehet, a mai viszonyokat nemcsak általában, hanem különösen egyházi szempontból felette komolyaknak tartják. Olyanoknak, melyek beható gondolkodásra és gondoskodásra okot szolgáltatnak. Nem csoda tehát, hogy kiváltképpen azok, kik az egyháziasság fenmaradását és fejlődését igazán szívükön hordják, sietnek, minket a jelen aggodalmas viszonyokról tájékoztatni és arra figyelmeztetni, hogy az egyházi életet fenyegető veszedelmeket idejekorán elhárítani törekedjünk.

Minden czikkből, mely a jelen helyzettel foglalkozik, azon figyelmeztetés szól hozzánk, hogy a készülődő új viszonyok, melyek az egyházpolitikai program megvalósításával beállnának, egyházunk egynémely támaszát meg fogják ingatni.

Hangoztatják ugyanis majdnem minden oldalról, hogy a polgári anyakönyvek és a kötelező polgári házasság behozatala által nemcsak a papi tekintély, hanem az egyháziasság és vallásosság is hanyatlani fognak.

Még zsinatunk is, midőn az egyházpolitikai kérdésekkel foglalkozott, nem tehetett mást, mint hogy a protestantismus álláspontjára helyezkedvén oda nyilatkozzék, hogy a tervbe vett egyházpolitikai reform egyházunk hitelveivel nem ellenkezik. Ezen nyilatkozatot támogató érveléshez kiemeltetett azonban azon óhaj, hogy a polgári házasság kérdése nem valamely egyház előnyére, hanem igazi liberális módon oldassék meg, és hogy egyházunk, ha ez nem történnék, felszólalási jogát fentartja.

Az ország szabadelvű része azonban többet várt e tekintetben a magyarhoni két protestáns egyháztól. Nevezetesen azt várta, hogy ezen két egyház mint a vallási és polgári szabadság anyja és őre határozottan a kormány egyházpolitikai programja mellett állást fog foglalni. E várakozás a multnak tapasztalatain alapult, melyek arról tanuskodnak, hogy a midőn hazánkban a szabadság veszélyben forgott,

a protestánsok mint legelsőek jelentek meg a harc-téren, hogy a veszélyeztetett szabadságot megvédjék. Feltette rólunk, hogy a fenforgó reformkérdésekkel szemben önmagunkkal ellenmondásba nem fogunk jönni, mert a modern jogállam a protestantismus édes gyermeke.

Mindazáltal meggyőződése az, hogy zsinatunk a kérdéses ügyben eleget jelentett ki és bővebben azért sem nyilatkozhatott, mert a jelzett egyházpolitikai program alapján majdan benyújtandó törvényjavaslatokat nem ismerhette és azokat általában ma még nem ismeri senki.

Midőn tehát ma arról indítunk meg eszmecsere-t, hogy a bekövetkező új viszonyokkal szemben mily új feladataink lesznek, tulajdonképpen arról tanakodunk, mily óvszerekkel éljünk egy ismeretlen baj ellen.

Azok a sűrű panaszok, hogy mi oldott kévék vagyunk, hogy nem tudunk összetartani, hogy egyértelmű eljárás nálunk vajmi ritka, nagyon régiek. Mióta egyházunk közügyei iránt kezdtem érdeklődni és ezt tenni hivatalos kötelességemmé lett — harmincz év óta — ezen panaszok majdnem szakadatlanul napirenden voltak, de létező bajainkon nem igen segítettek.

Zsinatunknak az egyházpolitikai reformkérdésekre vonatkozó nyilatkozata rábirhatott volna minket egyértelmű eljárásra és együttes magatartásra. Bele kellett volna nyugodnunk azon kijelentésbe, melyet a zsinat az egyházpolitikai reformkérdésekre tett. Szükségtelennek, sőt egyházunkra nézve hátrányosnak tartom minden más ellentétes nyilatkozatot, mely ez irányban akár egyes esperességek, akár egyes egyházak részéről tétetett. Vagy ha épen összegyűléseink kisebbkörű testületei is nyilatkozni akartak, akkor ezen nyilatkozatoknak teljesen azonosoknak kellett volna lenniök azon a zsinat által tett

nyilatkozattal. Így nem ébredhettünk volna ismét arra a pauszra, hogy oldott kévék vagyunk.

Így sokkal nagyobb, országra szóló hatása lett volna magatartásunknak a készülődő új viszonyokkal szemben. Az ország megtudta volna, hogy a zsinat és összegyházunk minden egyes gyülekezetének az egyházpolitikai reformkérdésekre vonatkozó nézete között nincsen különbség.

Ez lett volna első új feladatunk az új viszonyokkal szemben, annál inkább, mert épen a zsinat elvalahára a négy, eddig teljesen önálló kerületből megalkotta egyházunk törvényes egyetemét, a mi arra is int minket, hogy ama panasz, miszerint oldott kévék volnánk, és szerű alappal többé nem bír s ideje volna, hogy többé ne forduljon elő egyházi életünk szótárában.

Hosszú évek során alkalmam volt tapasztalni, mily erőmegfeszítéssel odatörekedtek különösen egyetemes gyűléseink, hogy egyértelmű tevékenységet, munkálkodást és eljárást teremtsenek magyarhoni ág. hitv. egyházunkban. Nem sikerült. Most a nagy fáradozás után létrejött zsinat egyöntetű törvényeket alkotott meg összegyházunk számára. Korszakalkotó törvényeknek ismerjük el azokat, melyek szent kötelességünknek teszik azon felfogást, hogy egyházunkban nincs többé anyanyelv szerinti megkülönböztetés, mert egy és ugyanazon hitvallás egy testté köt össze minket, melynek feje Krisztus Urunk.

Ezen felfogás és az ahhoz való szigorú alkalmazkodás azon legfontosabb új feladatunk lesz, melynek erejével a beállandó új viszonyok között megállhatunk. Ez első sorban nekünk lelkészeknek szól, mi annál inkább figyelembe veendő általunk, mert a túlsó, ultramontán táborban nem annyira a földi javak bősége, mint inkább a papságnak hézag nélküli összetartása szüli ama nagy hatalmat, mely az államokat arra kényszeríti, hogy azzal számoljanak.

A protestantismus, ha hívei és lelkészei oly nagy fontosságú kérdésekkel szemben, mint az egyházpolitikai reformkérdések, önelhatározásukból egyértelmű álláspontot foglalnak el, szintén fontos, nagyon is számbaveendő tényezőt képezhetne az állam közéletében, mert hitelveinél fogva határozottan pártolhatja a szabadirányú fejlődést s nincsen kényserítve, holt betűk és ereklyék örvévé lenni.

Egyébiránt ez új viszonyok még csak készülődnek és ha az aknamunka, mely parlamentünkben minap is sajnos ildompusztítást végzett, titkos czélját eléri, meglehet, hogy az egyházpolitikai program, jelesen a kötelező polgári házasság hosszabb időre elhalasztatik. Akkor is beállnak új viszonyok és azok sem lesznek minden tekintetben örvendetesek azokra nézve, kik az élet küzdelméről félnek.

Bár miképp is fejlődjen a jövő, feladatunk mindig az marad, hogy ne saját vágyaink és érdekeink, hanem a legszűkebb működési körünkben összegyházunknak szolgáljunk.

Ily szolgálat ki fog terjeszkedni azután mind arra, a mi egyházi életünk épségbentartása érdekében apródonként javasoltatik: Mindenféle egyesület, melyben a lelkeket és az egyháziasságot összekötő kapocs kerestetik; evangéliumi felolvasások, melyek a híveket protestáns öntudatra és evangéliumi hitbuzgóságra serkenteni akarják; a fiataliságnak a lelkészek által történő oktatás és nevelés; papi értekezletek és egyesületek; valódi fraternitás, hol az erősebb emeli és bátorítja a gyengébbet; vállvetett összetartás ott, hol egyházunk szent ügye kívülről jövő támadások ellen megvéendő.

Ily munkálkodás mellett lehetetlen, hogy oldott kévék legyünk. Nem! Leszünk tekintélyes sereg, Krisztus serege, mely győz!

Igaz, ezen nézetek csak elméletek, melyek ugyan melegen szólhatnak a szívhez, de a nyugodt gondolkodás előtt áll a rideg való.

Ha például behozatik a polgári anyakönyv és a kötelező polgári házasság, nem-e úgy lesz, a mint azt már számos oldalról aggódva panaszolták, t. i. hogy a hívek a lelkészt feleslegesnek fogják tartani és az egyháziasság hanyatlásnak indul.

Ellenmondást látok az aggodalmas feltevésben: „Hívek“ és „Elidegenítés.“ Ez nem lehet! Ha a lelkész egyházgyülekezetének tagjait úgy nevelte és oktatta, hogy azok az egyháznak hívei, akkor azok semmiféle polgári intézkedés kedvéért felesleges személynek tartani nem fogják és vallási szertartásaitól el nem pártolnak.

Az új aggasztó viszonyok közti megállhatásunk szempontjából tehát híveket kell nevelnünk nekünk, papoknak. Régi feladatunk ugyan, de most nagy aggodalom szállta meg lelkünket most, tehát új.

És erre vannak hatalmas eszközeink, nekünk evang. lelkészeknek. Ezek pedig: a szabad szellemi látkör, az elfogulatlan gondolkodás, az alapos műveltség és tudomány, melynek sarkpontja nem Pseudo-Isidorféle hagyomány, hanem az isteni Ige. És ha ezzel párosulva van szeretetreméltó bánásmód, szívélyes előzékenység, krisztusi szellem és törekvés, akkor nem létezik az a hideg szív, melyet a lelkész az evang. egyház hívének megnyerni nem tudna.

Van még egy eszközünk, híveket nyerni evang. egyházunknak: a gyászbeszéd. Hosszu évek során a fővárosban és a falun tapasztaltam, hogy evang. vallásunk legfőképen azért lett dicsőítve, mert érthető nyelven gyógyító balzsamot tud csepegtetni a gyászoló szív sebeibe és nem egy esetet tudok, hogy a megvigasztaltak kimeríthetetlen hálával emlékeztek meg az ezen vigaszt nyújtó lelkészről és egész lelkükkel hívei voltak evang. egyházunknak.

Van még egy feladatunk, hogy egyházunk a fejlődő új viszonyok közt kárt ne szenvedjen. Gondoskodnunk kell arról, hogy lelkészségünk jövő nemzedéke mindazon evangéliumi tulajdonokkal bírjon, melyeket fent megemlítettem. Keressük fel középiskoláinkban a szegény, tehetséges és kellemes alakú ifjakat s támogassuk őket,

oktassuk és lelkesítsük a papi pályára! Plántáljuk lelkeikbe azon meggyőződést, hogy magasztosabb, áldásteljesebb munkatér nem létezik a széles nagy világon, mint az evang. lelkészkedés munkatere.

Mi meg, kik megöregedünk a lelkészi hivatalban, óvakodjunk a kishitúségtől. Tántoríthatatlan meggyőződése az, hogy a prot. vallás a jövő vallása. A róm. kath. egyház körülbelül 150 millió hivatott számú. A reformáció óta 376 év múlt el csak a protestánsok 90 milliót tesznek. Nagyobb bizonyosság nem kereshető, hogy a protestantismus a jövő vallása.

Előre tehát! Uj viszonyok nem aggaszthatnak minket, mi a fejlődés alapján állunk s mindig tudni fogjuk, mik uj feladataink.
Bierbrunner Gusztáv.

A püspöki kar sophismái.

IV.

A püspöki kar a sophismák egész erdejét azonban a polgári házasság ellen indította meg; mert szerinte „az eddig fejtegetett és ellenzett javaslatok közül mindegyik bir jelentőséggel és súlylyal, mindegyik directe vagy indirecte a vallásba ütközik s a hazának jól felfogott érdekeivel ellenkezik: de mindjárt első tekintetre egyik sem oly szembetünőleg, mint a polgári házasság.“

Óhajtasukat, álláspontjukat legjobban jellemzi a püspökök azon okoskodása, melylyel a polgári házasság barátainak azon érvét, mely szerint a házassági jog ziláltságán segíteni kell, megdönteni akarják. Szerintök ezen ziláltságnak oka nem az egyház, hanem a polgári törvényekben keresendő. „A vegyes házasságokba az 1868: 48. t.-cz. által bevitt dualismus és az ugyancsak 1868: 53. t.-cz. 8. §-ában kifejezett helytelen elv okai annak, hogy egységes jogrend nem létezik.“ Ebből következik, hogy visszaillesztendő az 1868. előtti állapot, a mikor „a házassági jogrend mostani ziláltságát nem ismertük“; mert volt ugyan akkor is külön katolikus, protestáns és zsidó házasságjog, de a vegyes házasság dolgában egyedül a kath. püspökök bíraskodhattak.

Hogy egységes házasságjog nem is létezhetik, azt a következő syllogismussal bizonyítják:

Az egy haza polgárait, ha nem ugyanazon egyháznak vagy felekezetnek tagjai is, vallási ügyekben egyenlő mérték nem alkalmazható. Már pedig a házasságügy vallási ügy. Tehát az egy haza polgárait a vallási hitelvek különböző volta miatt a házasságügyben egyenlő mérték nem alkalmazható. A főtét ugyan nem általános érvényű, mert a kik az amerikai rendszer hívei, azok lehetségesnek tartják azt, hogy

az állam minden egyháznak vagy felekezetnek egyenlő mértékkel mérjen: de mi elfogadjuk a főtét igazságát, a mennyiben a recipiált vallásokat előnyben kívánjuk részesíteni a türt vallások fölött. Ugyde akkor minden azon a kérdésen fordul: vajjon a házasságügy vallási ügy-e vagy sem? A kérdésre azonban nemcsak igennel és nemmel lehet felelni. Igennel felel a catholicismus, nemmel a vallástalan; de közvetít a protestantismus, mely szerint a házasságügy vallási ügy is, de nem kizárólagosan. A püspöki emlékirat is ekkép jellemzi a protestantismus álláspontját azon különbséggel, hogy ezt csak a protestáns nép álláspontjának mondja, ellenben a főket azzal vádolja, hogy forgalomba hozzák azon elvet miszerint a keresztény házasság feletti általános és korlátlan törvényhozói hatalom az államot illetné és pedig a polgári szerződés czimén. A kiknél a házasság kizárólag vallási ügy, azok abban jogi mozzanatot, kiváltképen polgári szerződésfélét látni sem akarnak. Ki is mondja a püspöki kar, hogy a házasság a keresztények között szentség, az úgynevezett házassági szerződéssel egy és ugyanaz a dolog. És itt következik a sophisma, mely ekképen hangzik: Ha a házasság szentség, akkor az kizárólag az egyházi törvényhozás szabályozó jogkörébe tartozik, mert a szentségek ide tartoznak. Már pedig a házasság katolikus tan szerint szentség. Tehát a házasság kizárólag az egyházi törvényhozás szabályozó jogkörébe tartozik. A főtét megtámadhatlan, mert az államnak csakugyan nem lehet feladata a szentségek kiszolgáltatása, mint egykoron tevé, mikor a történelem feljegyzése szerint egy nemzetet kergettek a folyóba, hogy ott a keresztiséget megkapja. Az altét (propositio minor) is áll magában, mert tudjuk, hogy kath. egyházi tan szerint a házasság szentség. A fallacia abban rejlik, hogy a házasság mint szentség előbb egyetemes értelemben, azután korlátozással, mint kath. tan szerinti szentség vétetik. (Fallacia a dicto secundum quid ad dictum simpliciter.) A fő- és altét közötti összhang akkor volna teljes, ha az altétben is, mint közérvényű vagy teljesen bebizonyított dolog állítható volna, hogy a házasság szentség, még pedig csupán csak szentség, melyben a házassági szerződés czóköstul-móköstől beufoglalattatik. Mikor még a szentség (-sacramentum) olyan tág értelemben vétetett, hogy ez alatt majdnem minden szent cselekmény értetett, így pl. a zászló alá való esküvés is: akkor hagyján — a házasság is lehetett még szentség, a mint a szentségek 12-es számában ott szerepelt hajdan a szerzetesi fogadalom is. Mert a ki a házassági rendbe lépett, Isten nevében a becsületes emberek közé lépett — mint a közmondás tartja: tehát a házasság szent élet fogadalmával van összekötve. Hiszen becsületünk szentségére is szoktunk hivatkozni! De már Ágoston egyházi atya ily értelmezését adta a szentségnek: *Accedit verbum ad elementum, et fit sacramentum*; miből a látható ige (verbum visibile) fogalma keletkezett a pusztán hallható igével

ellentétben. Hogy a házasságnál milyen elementum van, mely a szent ígét láthatólag mutatná, nehéz belátni. Továbbá Pázmány Péter Kalauzában a szentségnek kellékeit elősorolva e kettőt állapítja meg: Mandatum Dei et promissio gratiae. Azt még el lehet fogadni, hogy a házasság Isten meghagyása, de hogy általa kegyelem, bűnbocsánat ajánlatnék az embernek, az sehol sincs megírva. Bizonyosan a keresztény vallás szellemében járt el a protestantismus, midőn a sacramentumot csak a keresztségre és úrvacsorára korlátozta, a minthogy Tertullian is e szót ezen két újtestamentomi szent cselekmény egy fogalom alá helyezése végett használta először. Így lett a keresztség az ótestamentomi csunya körülmételés helyett az Isten országába való tagsági fölvetél; s az Úr vacsorája a zsidó pascha helyett az ujszövetség ártatlan bárányának örök időkre szóló feláldoztatása a mi bűneink bocsánatára, azaz a bűn és halál valóságából való szabadulásunkra. E két szentség tehát a Krisztusban létrejött ujszövetség jegye és a kegyelemnek záloga, — igazi látható ige, elementum, mely beszél, vigasztal, erősít és megszentel.

A házasság, mely nem a keresztséggel és keresztség által jött létre, mert hisz akkor az összes pátriárkák törvénytelen származásuk lettek volna, ezekhez nem csatolható. Azt mondjuk tehát, hogy tisztos dolog, szent dolog a házasság, de nem szentség (sacramentum).

Pázmány Péter, a nagy jezsuita azonban az ily okoskodásra így kiált fel: Csodálkozásra méltó, hogy az újítók (a protestánsok) a keresztséget és úrvacsorát sacramentumnak hiszik, noha sohult a szentírás ezeket sacramentumnak nem nevezi: a házasságot pedig sacramentumnak nem hiszik, noha a szentírás annak nevezi; mindazáltal elhitetik az emberekkel, hogy ők semmit szentírás kívül nem tanítanak. "Az igazság ebben az, hogy a sacramentum szót a szentírás „sohult“ még a házasságra vonatkozólag sem használja, hanem használja a házasságra vonatkozólag (Ef. 5, 32) a mysterium szót, midőn a férfi s nő egységét oly megfoghatóan mysticus egységnek mondja, a mily egység van a Krisztus és egyháza között. Ha az „örökölt vallás“ tudósai a mysteriumot sacramentumnak fordítják: szeretném hallani, mikép fordítják azt, mikor Pál apostol mondja (1 Kor. 15, 51): „Ime mysteriumot mondom nektek: Mindnyájan meg nem halunk, de mindnyájan elváltozunk, midőn az ítélet trombitája megszendül.“ Bizonyosan így kell fordítaniok: Sacramentumot mondom nektek, hogy t. i. stb. Szerintiünk tehát a sacramentum szó csak úgy találtatott fel a keresztség és úrvacsorája jellemzésére, mint a Trinitás szó az Atya, Fiú és Szentlélek egybefoglalására, mert a Szentháromság sincs „sohult“ a szentírásban. Pázmány Péter uram felkiáltására azonban mi hasonló felkiáltással felelhetnénk, mondván: Csudálatra méltó, hogy a pápisták a házasságot sacramentumnak hiszik, noha azt egy papi ember méltóságán alulinak tartják s ennél még a gazdasszonyokkal való viszonyt is tisztességesebb-

nek ítélik; mindazáltal elhitetik a könnyen hívőkkel, hogy ők többre becsülik a házasságot, mint mi, a kik a coelibatust a pápa önző találmányának s a házasság szentségével ellenmondásban levőnek ismerjük. Hát legyen azért a házasság a kath. egyház taua szerint szentség, melyet passive is lehet kiszolgáltatni: ebből az állam, mely nem római dognák, hanem jog és szabadság szerint rendezi viszonyait, nem fogja azt a következtetést levonni, hogy tehát a házasság kizárólag az egyházi törvényhozás szabályozó jogkörébe tartozik: hanem meghozza a házassági törvényeket minden polgárára nézve egyenlő kötelezettséggel s gondoskodik azok végrehajtásáról. Ha aztán a buzgó katolikus a hetedizig való vérrokonság, sógorság vagy szellemi rokonság akadályá alól a pápától felmentvényt fog kérni, abban őt az állam nem háborgatandja; ha pedig az egyház a polgári házasságra lépett, vagy a világi törvényszék által elváltasztott hivat kiátkozandja, az állam erre sem hederít, hanem arra igen is gondja leszen, hogy senki illetéktelen zaklatásnak kitéve ne legyen, mert két dudás egy csárdában meg nem fér.

Nóde a püspöki kar is szelidebb hurokat penget, mikor elismeri, hogy az államnak is van valamilyes köze a házassághoz; csak a két hatalom — az állami és egyházi — közt a határvonalat kell megállapítani. Ő megadja — úgymond — az államnak, a mi az államé s felállítja a syllogismust illetéknépen:

A ki elismeri, hogy az államnak van törvényhozói és birói hatalma a házasság polgári következményeire, az megadja az államnak, a mi az államé. Már pedig a püspöki kar elismeri az államnak törvényhozói és birói hatalmát a házasság polgári következményeire. Tehát a püspöki kar a házasságügyben megadja az államnak a mi az államé. E szerint az enyémtied kérdése az állam és kath. egyház között (mert csak ez érdeklí őket) könnyen rendezhető akkép, hogy az állam tartsa meg magának a házasság polgári következményeit, a többit engedje át az egyháznak. Hogy miben állanak a házasság polgári következményei, arról a püspöki kar nem nyilatkozik, pedig az enyémtied kérdésnél tanácsos lett volna taxative eljárni, hogy később új osztokodás kérdése fel ne merüljön. Nóde hogy mi marad az államnak, világos lesz abból, hogy mit igényel az egyház. Az egyház igényli „a házasság lényegéről való rendelkezést, törvényhozást, bíraskodást“, igényli, hogy „a házasság érvényességét vagy érvénytelenségét a polgári törvény úgy vegye, a mint azt a (kath.) egyház meghatározza.“ E szerint a házasság legfontosabb polgári következménye, az örökösödés, nem volna az állam hatalmában, mert attól függne, hogy a szentszék (végső instanciában a pápa) a kérdéses házasságot érvényesnek ismeri-e el, vagy érvénytelennek. Megegyeztethető-e az ily függés az állami hatalom souverénitásával? . . . És még azt mondják, hogy ők megadják az államnak, a mi az államé . . . De ők azt hirdetik; nem tehet-

nek róla, ha Krisztus Urunk rendelte, hogy a házassági törvényhozás és biráskodás az egyháznak adassék és pedig akkor rendelte, mikor a házassági szentséget szerzette. Felteszi a püspöki kar, hogy ezt szavára mindenki elliszi és senki sem néz utána a sz. Írásban, hol vagyon ez megírva.

Van még a püspöki karnak egy hatalmas argumentuma a polgári házasság ellen. És nekünk szól protestánsoknak. Rámutat azon fölfordulásra, melyet a polgári házasság a protestáns Poroszországban előidézett. Ott a polgári házasság nemcsak népszerűtlen, „de töle Németországnak úgy evangélikus mint katolikus népe egyenesen és nyíltan megtagadja a sajátos jogi következményeket.“ Azután közöl a fővárosból, Berlinből Öttingen nyomán 1879. és 1880. évekre vonatkozólag statisztikai kimutatást azon protestáns szülöttekről, melyek keresztség nélkül maradtak és azon evangélikus házaspárokról, melyek egyházilag nem eskettettek. Hát arra mi is számítottunk, hogy a népnek kegyelele az egyházi intézmények iránt feszélyezni fogja azokat, kik a polgári házasság által engedett szabadságot az egyházi szertartások elhanyagolására akarnák felhasználni. Ennyi mindössze, mit a püspöki kar nagyképzű közléséből tanulságul levonhatunk. Mert a ki Poroszországnak s főkép Berlinnek sajátos egyházi helyzetét s ebből fejlődött theologiai irányait ismeri, az az ottani mozgalmakról nem fog hímet varrni a mi hazai viszonyainkra. Nálunk, a szertartást kedvelő magyar népnél, a vallásos németnél és tótnál, a vakbuzgó szerb és oláhnál a keresztelezés vagy az egyházi esketés elhanyagolása alig képzelhető. Egy van csupán, a mi az alföldi lelkipásztorokat nyugtalaníthatja: a nazarénusok felszabadulása az egyházi befolyás alól. Ugyde ezen a dolgon nem kényszerítő rendszabályok alkalmazása, hanem cura pastoralis által lehet és kell segíteni.

Ám mi, egyházi emberek, nyilváníthatunk aggodalmakat a polgári házasság behozatalára nézve, mely aggodalmak részben alaposaknak, részben alaptalanoknak fognak bizonyúlni: de annyit miut hazafiaknak meg kell engednünk, hogy a magyar államférfi a polgári házasságban is eszközt lásson a hazai viszonyok consolidálására, s vallhassa a hazájáért élő-haló Kossuth Lajossal, hogy: „Magyarország a kötelező polgári házasság, vagy az ezen épülő családjog által jövőjének egyik alapját rakja le!“

A mi pedig a magyarországi kath. püspöki kar sophismáit illeti: azok csak a kath. egyház gyöngeségét tárták fel, mely a kor szellemével nem képes haladni, sem annak haladását megakadályozni.

E világ feje

Dúl-fúl mérgibe:

Nem árt — bár akarna —,

Oda birodalma . . .

Urunk Jézus Krisztus verte le!

Gaál Mihály.

BELFÖLD.

A besztercebányai evang. gymnasium hangversenye.

Az egyháznak igaz ereje az iskolákban van, mert azok nevelik az egyház tagjait. A protestantismust az iskolák nevelték nagygyá s tartották fönn leginkább. Mégis manapság mintha megfeledkezett volna a protestantismus erejének legfőbb támaszáról: iskoláit néhol nagyon is könnyen kiszolgáltatja a vallástalan államnak, könnyelműen lemond felekezeti iskoláiról s idegen vezetésnek enged befolyást még ott is, ahol nagyobb áldozatok nélkül is fenttarthatná önállóságát. Pedig mondjunk le iskoláinkról: autonomiánk egyik legerősebb bástyáját adjuk idegen kézre.

Nem mondom, hogy minden intézet, melybe az állam már befolyást gyakorol, ellenségünké vált, hogy ott már egyháziatlan embereket nevelnek: de mindenesetre meglazult benne az egyházhoz való tartozás erős érzete, okvetlenül hanyatlott vallásosságban. Helyes érzéssel felismerte ezt a r. k. egyház, mely mindig a saját fegyverekkel szokott ellenünk harcolni, mert lám, egymásután gyekszik iskoláit tisztán kath. jellegűvé tenni, melyben minden tanár szelleme oly egyházas, hogy világi ember létére sem kötne semmiképp vegyes házasságot, ami szintén egyik bizonyossága az erős egyházas gondolkodásnak.

Nálunk meg cikkekkel is irnak az egyház legerősebb mentővái az iskolák ellen, hogy mint haszontalan limlomot egyszerűen adjuk át az ócska tárgyak kicserélésével foglalkozó államnak. Majd ad is az helyette újat, de nem lesz köszönet benne!

S ez a sajnálatos szellem mindinkább tért foglal. Tért foglal még olyan helyen is, mint Besztercebánya, hol századok fényes multja áll az egyház s annak intézete mögött. S csodálatos, de úgy van, hogy még az egyház vezető egyénei is inkább gátolják, mint elősegítik ez intézet haladását.

A mely intézet az egyháznak legnagyobb kincse s az egész esperesség disze lehetne egy kis érdeklődéssel s anyagi áldozattal; amelynek ily kath. fészkekben, hol püspökség, káptalan, seminarium, kath. főgymnasium, apácák, zárdai nőnevelő stb. befolyásolja a lakosság szellemét, nevelői s az egyház érdekeit szolgáló roppant jelentőségét maga a kerület is beismerte azzal, hogy annak idején csak szavazat döntötte el, Selmeczen vagy Besztercebányán legyen-e a kerületi főgymnasium; a melyet maga a nagy közönség is oly fontosnak tart, hogy daczára a főgymnasiumnak és a polgári iskolának, most is 101 növendéket küldött bele: maga a hivatalos egyház képes volna feladni, s bizony tény, hogy gymnasiumunk legerősebb támaszát, létezésének biztosítékát a vallásos polgárságban bírja.

Csak pár példát, a mely elég szomorú a helyzet jellemzésére. Az esperességi felügyelő első osztályba lépő fiát nem a saját intézetébe, hanem jó példával járandó elől, a kath. főgymnasiumba adta. Nem is maradt példája követés nélkül; az egyház egyik tanítója szintén ily példával buzdítja az egyház hiveit, hogy egyházukhoz ragaszkodjanak. Az egyház felügyelője pedig egyetlen gyermekét sem járatta soha evang. iskolába, — még az elemiekbe sem.

Ily buzgó férfiak állván az egyház élén, csoda, hogy még létezik ez a nagy fontosságú, szép multú intézet. De hát mindig ad a Gondviselés olyan lelkeket, kik nemes czélokért igaz szívvel lelkesülni tudnak, s közönséget, mely azt a lelkesedést méltányolni nem érzéketlen.

E két tényező kölcsönhatása hozta létre a tanuló ifjúság tavalyi és ideai hangversenyét, mely a ministerium által nagyon sürgetett új gymn. épület s általán a gymn. alaptőke javára szép eredménnyel adóztatta meg a szórakozni vágyó közönséget.

Maga az ifjúság lépett itt sorompóba, hogy önmaga érdekében tegyen, a mi tőle telik És kitünt, hogy sok telik.

De be kell vallanunk, hogy ebben az oroszlátrész az egyház művész zenetanárát Adámy Rezső urat illeti. S ezt kész örömmel s igaz elismeréssel valljuk be.

Adámy úr valóban sajátos egyéniség, ki óriási zenei képzettségével a legbámulatosabb türelmet párosítja, s csak ennek a két tulajdonságnak a harmonikus összehatása eredményezhetett oly hihetetlen dolgot, hogy a zenében nagyobb részt teljesen járatlan tanulókkal egy magasabb igényeket is kielégítő hangversenyt adjon.

Már a mult évben is adott ő hasonló hangversenyt a gymn. épülete javára, melyet a közönség megismételt, s mely nem kevesebb, mit 500 frtot jövedelmezett.

A közönség feszült várakozással tekintett az ideai hangverseny elé is, mely aprilis hó 8.-án tartatott meg, s mely 484 ftot hozott a gymn. alaptőkéje javára. Szép tőkének felel ez meg, mely tőkét részint Adámy úr nemes lelkében, részint meg a nagy közönség intézetünk iránt tanúsított jóakaratu érdeklődésében birunk.

Mindkettőnek legyen szabad ez úton is az intézet elismerő, hálás köszönetét nyilvánítanunk.

S hogy még városunk határain kívül is mily élénk érdeklődést keltett fel e hangverseny, mutatja az, hogy több lelkes felszólításnak engedve, azt az ifjúság május hava első felében Zólyomban meg fogja ismételni. S van reményünk, hogy a zólyomi kirándulásnak is meg lesz a maga erkölcsi és anyagi haszna és sikere.

Raffay Sándor.

VEGYESEK.

— **Felhívás előfizetésre!** Az első negyed-év lejártával tisztelt olvasóinkat felhívjuk, sziveskedjenek előfizetéseiket megújítani, a hátralékosok pedig tartozásaikat törleszteni.

Szerkesztőség.

— **Borzasztó tűzvész** pusztította el f. év ápril 17.-én az árvai esperesség legelőkelőbb egyházát, Alsó-Kubint. Délelőtt 10 órakor nagy szélvihar közben, közvetlenül a templom mellett kiütött a tűz s alig mult félóra, már lángban állott a megyeháza, a nagy szálloda, a csinos templom, a régi paplak s több mint harmincz legmódosabb evangélikus egyháztag háza a gazdasági épületekkel együtt. Mindenütt rom és pusztulás hirdeti a szörnyű tűzvész dühöngését. A szép templomból csak a négy kormos

összerepedezett fal, a csonka torony maradt fenn, az izléses templom-berendezés, a nemrég 1300 frtért beszerzett orgona mind, mind a tűz martaléka lett. Csodás véletlen, nem! az isteni gondviselés csak a harangokat óvta meg az enyészettől. Ezek épek és sértetlenek, de kétszeres szükség is van most rájuk: szomorú kongásuknak az egész magyar evang. egyházhoz kell szólni. Az egyháznak vagyona nincs, egész tőkéjét a két év előtt 6500 frtért épített szép emeletes iskolába fektette, legmódosabb, legbuzgóbb hívei tönkre vannak téve. A megmaradt harangok kongása tehát nem szólhat most előbbi közönségének, hisz akkor tehetetlenségük érzetében csak ezek elkeseredését növelné, de az egész magyar evangélikus egyháznak; felhíván mindeneket, az adakozásra, az elpusztult egyház felsegélésére, hogy a mit a tűzvész rommá tett, a testvéri szeretet tüze újra felépítse. És hiszszük, hogy a harangok e szózata, mely előbb a kis egyház hiveit a szeretet vallásának hirdetéséhez oly tömegesen gyűjtötte össze: most összegyűjti nagy magyarhoni ev. egyházunk minden igaz hívét e vallás tanainak megvalósítására.

Felkérjük olvasóinkat, sziveskedjenek hatáskörükben az alsó-kubini ev. templom felépítésére gyűjtést indítani. A hozzánk beküldött összegeket mi készséggel átveszszük, nyilvánosan nyugtázni s rendeltetési helyére küldeni fogjuk.

— **Kormányképviselők az ág. hitv. evang. főiskolák érettségi vizsgálatán:** A dunáninneni ág. hitv. ev. egyházkerületben a pozsonyi lyceumhoz Hörk József eperjesi theol. akad. igazgató; a dunántúli ág. hitv. ev. egyházkerületben a soproni főgymnasiumhoz dr. Horváth Ödön eperjesi jogakadémiai tanár, a bányai ág. hitv. ev. egyházkerületben a budapesti főgymnasiumhoz dr. Heinrich Gusztáv budapesti egyetemi tanár, a szarvasi főgymnasiumhoz Kenessey Béla budapesti theol. akad. tanár, a selmeczbányai főgymnasiumhoz dr. Horváth Ödön eperjesi jogakadémiai tanár; a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerületben az iglói főgymnasiumhoz Gömöry Oszkár vallás- és közoktatásügyi ministeriumi ministeri tanácsos, a kismárki és eperjesi főgymnasiumokhoz Klein Gyula műegyetemi tanár, a rozsnyói főgymnasiumhoz Mauritz Rezső budapesti állami reáliskolai igazgató, a nyiregházai főgymnasiumhoz dr. Frólich Izidor budapesti egyetemi tanár.

— **A br. Baldácsy-alapítvány 1892. évi állásáról** az előttünk levő ügyészi jelentés alapján a következőkről értesülünk. A magyar földhitelintézet számadása és érték kimutatása jan. 1.—jun. 30. tartozik számla 25874 frt 10 kr., követel-számla jul. 1.-ji 401 frt 99 kr. egyenleggel ugyanannyi, jul. 1.—decz. 31. tartozik-számla 51696 frt 27 kr., követel-számla 1906 frt 44 krral ugyanannyi. A kézi pénztár állása: bevétel 10267 frt 32 kr., kiadás 9923 frt 89 kr., maradt 343 frt 43 kr. Összes befolyt bevételek 81607 frt 55 kr., kiadás 51867 frt 68 kr., maradt 29749 frt 87 kr., melyből leszámítva a tulajdonos egyházkerületek részére küldött részesülési illetményt, egyenkint évi 2500 frt, együtt 27500 frtot, marad 2249 frt 87 kr., vagyis a fenti a magyar földhitelintézeti számadásának évi számlakivonatában kimutatott 1906 frt 44 kr. egyenleg és a kézi pénztár 343 frt 43 kr. maradványának összege. Költségtervezet 1893. évre: bevétel 79744 frt 10 kr., kiadás 48660 frt 46 kr., maradvány 31110 frt 64 kr. Az 1893. évben újból bérbeadandók lesznek a fegyverneki

és tiszaroffgyendai birtokok és a négy vizszabályzó társulatnál befejezés alatt álló ártérfejesztés folytán az alapítvány mind a hat birtoka érdekelve lesz.

— Az Ev. Egyháztantra fizettek a szerző úrnál a következő nagyt. lelkész urak: Isó Vincze 6.60; Rásó Mihály 6.60; Lukács Pál 3.60; Csermák Kálmán 6.60 és a pesti ev. főgymn. 3.60.

— A pesti ág. hitv. ev. német egyház-község folyó hó 16-án tartotta br. Kochmeister Frigyes elnöklelte alatt ez évi közgyűlését. Az évi jelentés, melyet Förster Erich jegyző olvasott fel, megemlékezett arról a súlyos veszteségről is, mely a gyülekezetet Fuchs Rudolf presbyter és Doleschall Sándor lelkész halálával érte. Fuchs özvegye 5000 frtos alapítványt tett az egyház-község nyugdíjintézeté javára. A közgyűlés Doleschall özvegyének 330 frtnyi nyugdíjintézeti járulékon kívül 800 frt évi kegydíjat szavazott meg. A gyülekezet vagyona 86069 frt 51 kr. A közgyűlés a számvizsgáló bizottság jelentését s a folyó évi költségvetést tudomásul vette s a felmentvényt megadta. Doleschall helyébe új lelkészt nem választanak, hanem Schranz János lelkész mellett segédlelkészi állást szerveztek. A segédlelkészi állást egyhangúlag Menyhárd Frigyes lőcsei segédlelkészrel töltötték be, ki a mult heteken tartott próbaszónoklatok alkalmával a gyülekezet tetszését nagyon megnyerte.

— Az orosházi ágost. hitvallású evangélikus egyház 1892-ben. Ily című jelentés szerint e nagy egyház állandó lelkészi irodát épít, mely már nagyobb részben felépült 1703 frt 29 kr. költséggel. A két központi iskola új cseréptetővel láttatott el 1100 frt költséggel, tornászó készletet állítottatott 38 frton, gyámintézetre gyűjtött 55 frt 90 krt, Fricke szobrára küldött 10 frtot. Gyopárhalmá mint leányegyház az anyaegyházhoz visszacsatoltatott. Népeségi mozgalom: lélekszám 20698; született 526 fi 495 nő összesen 1021 gyermek, meghalt 476 fi 446 nő összesen 922 személy, házasságra léptt 208 pár. Iskolába jár 1609 fiu 1440 leány együtt 3049 gyermek. Bevétel volt 17.798 frt 44 kr. 1812-79 hl. gabona; kiadás, 13186 frt 44 kr. és 1232-175 hl. gabona, maradvány az 1893.4 évre 4612 frt 580-615 hl. gabona. Az adakozások összege: templomi csillárra 270 frt 73 kr., prot. árvaháznak 16 frt 50 kr. egyháznak 524 frt 60 kr. szegényeknek 272 frt 15 kr. Isten áldó kegyelme e gyülekezeten!

— A salgó-tarjani protestáns egyház 1892. évi értesítője szerint az egyháznak egy régi ónaja teljesült: templomába a bányatársulat ajándékából két nagy vaskályha helyeztetett el, mely a templomot eléggé fogja melegíteni. A Gusztáv Adolf egylettől 218 frt 48 kr. szeretetadományt nyert, a helybeli takarékpénztártól 10 frtot. Bevétele volt 2324 frt 38 kr., kiadás 60 frt 34 kr. egyenleggel ép anyai vagyona 2317 frt 55 kr. Lélekszám 1892, született 47 fiu 43 leány, elhunyt 36 fi 29 nő, házasság egyező vallású 8, vegyes 14, hirdetve volt 46 pár. Konfirmálva lett 13 fiu 8 leány, áttért hozzánk 1, iskolába járt 98 fiu 95 leány, vasárnapi iskolás 6 fiu 6 leány, tanonc 17 fiu, idegen intézetben van 7 fiu 8 leány. A mostoha viszonyokkal küzdő gyülekezetet tartsa meg és gyarapítsa Isten segítő kegyelme.

— A n. folkmári elserencsétlenül tanító javára (1. „Evangélikus Egyház és Iskola“ 14. számát) újabb adakoztak: Engi-ch Frigyes úr lelkész Szeghegyen 1 frt 50 kr., Ménhardt Minály úr s. lelkész Szeghegyen 50 kr., Nyác-ik Endre úr lelkész Semtákon 1 frt; összesítve a 14-ik számban nyugtázott összeggel 81 frt 93 kr. A nemes tett nem szorúl dicséretre. Hála érte! Zimmermann Andor gölcniczbányai lelkész.

— Dessewffy püspök a pápa lábainál. A csanádi püspök legközelebb egy népes zarándok csapatot vezetett Rómába, hogy a pápa előtt hódolatukat bemutassák. Mint a napi lapokból tudjuk, a magyar zarándokokat ő szentsége fel-

tűnő kegyességgel és nagy leereszkedéssel fogadta a minek oka — a péterfillér czimén átadott 6000 arany koronán és ismeretes egyházipolitikai állapotokon kívül — talán a pápa lábainál mondott imaszerű üdvözlés is volt. Ebből az üdvözlézből ime egy pár sor: „üdvözlégy legdrágább Atyánk, a kihez szívünk szorongattatásai között menekülünk. Mert kihez is mennénk máshoz! A te feladatod ugyanis, hogy e század tévedései ellen az összes népeknek védelmet adj s az ő gondjaikat viseljed“ stb. Ezeket olvasva azt hinnők, hogy a püspök úr a jó Istenhez imádkozik, pedig csak a szegény és jó magyar pénzzel támogatott pápát üdvözlöi, ő benne vetvén minden reménységét! — Különben nemcsak Dessewffy püspöktől részesült ily megtiszteltetésben, megtudták ő szentségét becsülni, a mint illik, mások is másutt. Ime egyik jubiláris éneknek, melyet, felállva, az alkalmi ünnepélyeken énekeltek a hívek, egy verse így hangzik: „O Heil Dir, Licht vom Himmel, Dass Du die Völker führst, O Heil Dir Priesterkönig, Der Erde Friedensfürst!“ Itt hasonlókép el sem találná az ember, hogy gyalog emberfiának szólnak-e ezen sorok, ha ugyanez ének megelőző soraiban meg nem mondaná: „Dem Weltenvater Leo“ t. i. singet „ein Jubellied am Thron.“

— Halálozás. Koren István a szarvasi ág. hitv. ev. főgymnásium nyugalmazott tanára, a tanári pályán eltöltött 50 évi szolgálata után nyugalomba vonulásának 9-ik évében, f. hó 17-én 88 éves korában Szarvason elhunyt. Temetése nagy részvét mellett f. hó 19-én folyt le. Áldás emlékére! Nyugodjék békében.)*

— Időszzerű protestáns történeti reflexiók és aphorizmusok.

1. A r. kath. klerus kitartó türelmetlenségével és egyeduralkodási hajlamával szemben a protestánsok nem szünek meg hivatkozni az evangéliomra s az emberi jögon alapuló hazai törvényekre s e törvények erejére.

2. A törvény mire, — ha nem az önkény megtörésére való?

3. Az államnak egyik legszebb kötelessége az igazságtalanságot szenvedő gyengéknek oltalmazása.

4. „A protestáns vallás szabadsága ne legyen sérelme a r. kath. egyháznak“ (idézet Bocskay korából.)

5. A r. kath. egyház mai sérelemkeresése egy húrton pendül a bécsi béke idejébeli: „absque tamen praedicio romano catholicae religionis“ és az 1681-iki „salvo tamen jure dominorum terrestrium“ című híres záradék szellemével.

6. Igen szép és szükséges dolog a trón és oltár közötti szövetségnek hirdetése, de ha az oltár tüzet fanatikus papok élesztik, a szövetség áldást nem, de veszedelmet rejt magában.

7. Vajjon miért van az, hogy a forradalom épen a r. kath. országokban dúlt a legfélelmetesebben?

8. S a haladá is miért kisebb Spanyolországban, mint Angliá- vagy Németországban?

9. A protestantizmus a mint a tudománynak, úgy általában a haladásnak s a liberalizmusnak is legtermészetesebb frigvese.

10. 1848-ban is a politikai szabadsággal összeforrt hi szabadságnak, közelebről: a r. kath. s prot. vallások közötti egyenlőség s viszonyosságnak a zászlaját lelkesen lobogtatták s meg is hordozták aztán honunk hű fiaii valláskülönbség nélkül diadalról vereségre s vereségről diadalra; valamint Deák Ferenc is, mikor az ő órája elérkezett, a liberalizmus szellemében végezte el nagy békeművét! S mi ebből a tanúság? Az-é, hogy a nép követ dobjon Kossuth Lajos alakjára, s a felség is forduljon el Deák szellemétől a klerus szavára?!

*) Bővebb nekrológot kér a

11. A klerus rossz tanácsadó, annyira rossz, hogy bizony még III. Károly sem hallgatott rá 1723-ban, mikor a töröktől visszafoglalt s a járványtól megtizedelt lakosságú alföldi területek (Békés, Bánát) benépesítéséről lévén szó, a klerus — nehogy „eretnekek“ jöjjenek az országba — azt tanácsolta a felségnek, hogy hagyja azokat a területeket pusztán, mocsarasan; a király azonban szembeszállt Róma szolgálóival akkor! A mint szembeszállt a felvilágosodottságáról és türelméről híres II. József is, a kinek csak egy pótló intézkedésébe került volna, hogy a megmaradt vagyonáért mostan olyan nagyhangú főpap-ság elődjeit megossza jórészből nagy jószágaitól, s ha ez megtörténik akkor, — bizonyára más lett volna a vallási állapot később s nem kerülne napirendre a budapesti egyetem r. kath. jellegének tüntető hangsúlyozása ma, s nem volna általában heves kulturharc.

12. Az alkotmányos érzületű s áldott emlékű II. Lipót is tudta a hon s a vallás szent ügyét Róma s szolgálói önös érdekeitől elválasztani, s tudni fogja ezt kétségkívül a magyar liberalismus szellemét megértő, alkotmányosan uralkodó mostani felséges királyunk is, a magyar nép hődotlatának kitünő tárgya, I. Ferenc József!

Krupec István.

PÁLYÁZATOK.

A bács-szerémi evang. esperességben lévő kiszácsi ev. egyház számára paphelyettes kerestetik. Lakáson kívül a papi jövedelem felét élvezi, vagyis 800 frtot. Jelentkezhetni alólírott nál.

Ujvidéken, 1893. ápril 16-án.

Belohorszky Gábor,
főesperes.

A kis-körtvélyesi (Zahling) ág. hitv. evang. leánygyülekezet tanítót keres. Évi jövedelem szabad lakáson kívül készpénzben, terményekben stb. legalább 600 frt o. é. Pályázók okiratokkal f. év május hó 6-áig forduljanak az alólírott lelkési hivatalhoz.

Kukmérotn (Vasmege), 1893. április 15.

Ludig Emánuel,
evang. lelkész.

Králócra (Hont megye, u. p. Prencsfalu) tótajkú segédlelkész kerestetik. Évi fizetés 140 frt, külön szoba és teljes ellátás. Az állás azonnal elfoglalható. Pályázók alólírotthoz forduljanak.

Solcz András,
ev. lelkész.

A pozsonyi ág. hitv. evang. lyceumban egy a német és magyar nyelv és esetleg valamely más tantárgy tanításával egybekötött tanári állomás, rendes vagy esetleg helyettes tanárral s ez esetben a szokásos triennium fenntartása mellett betöltendő. A rendes tanár, ki egyszer-s mind a tanári nyugdíjintézetbe belépni köteles, évi jövedelme 1100 frt, 200 frt lakpénz és 50 frt ötödévi pótlék; a helyettes tanáré 800 frt. Pályázhatnak ág. hitvallású evang. tanképesített egyének. A megválasztott az 1893/94-dik

tanév elején tartozik állását elfoglalni. A kellően felszerelt folyamodványok 1893. évi május hó 25-ig a lyceumi igazgatóságához beküldendők.

Pozsonyban, 1893. évi ápril hó 9-én.

Dr. Samarjay Károly,
a pozsonyi ág. hitv. ev. egyházközség felügyelője.

A soproni ág. hitv. evang. gyülekezet elemi népiskolájánál egy rendes tanítói állomás üresedésbe jöven, erre ezennel pályázat hirdettetik. Ezen állomással járó jövedelem: 1. Évi 700 frt fizetés és négy ötödéves 50 frtnyi pótlék. 2. 200 frtnyi lakbér, esetleg természetbeli lakás. 3. 18 köbméter kemény hasábfá. — Pályázhatnak ág. hitv. evang. oklevés tanítók, kik a magyar és német nyelvet tökéletesen bírják és az ének- és tornatanításban is jár-tasak. Figyelembe fog vétetni, ha az illető pályázó ki-mutathatja, hogy az orgonálásban oly fokú jártassággal bír, hogy a gyülekezet karmesterét esetleg helyettesíteni képes. — A választás egyelőre egy próbaévre történik; ha azonban oly tanítóra esik a választás, ki már véglegesen hivatalban van, a gyülekezet a próbaévtől eltekint. Az állomás f. évi szeptember 1-jével lesz elfoglalandó. A keresztlevél s egyéb okmányokkal kellően felszerelt folyamodványok f. é. május 15-ig az alólírott gyülekezeti felügyelőhöz küldendők.

Sopronban, 1893. márczius hó 29-én.

Gebhardt József,
gyülekezeti felügyelő.

A makói evangélimi egyházban megüresedett tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalom: Lakás melléképületekkel, kerttel. Egyháztól 240 frt. Vároستól 105 frt. Beiratási díj 1 frt. Temetés 50 kr. Ez idő szerint az ismétlőiskola vezetéseért 80 frt. A várostól 4 öl puha tűzifa. Az egyháztól egy öl kemény tűzifa. A tanító az éneklést is vezeti. Pályázati határidő május 16-án. Felszerelt kérvények alólírotthoz küldendők.

Makó, 1893. ápril hó 10-én.

Draskóczy Ede,
ev. lelkész.

HIRDETÉS

oooooooooooooooooooooooooooo

A **franzfeldi** (Torontál m.) ág. hitv. evang. egyház új templomának megfelelőbb orgonát kapván, eddigi 8 manuel és 2 pedal nagyságú orgonáját jutányos áron eladni szándékozik.

A megvenni szándékozók sziveskedjenek a franzfeldi evang. lelkési hivatalhoz írni.

oooooooooooooooooooooooooooo